

ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

PECULIARITIES OF COLLECTING LOCAL TAXES UNDER MARTIAL LAW

Кобильнік Д.А., д.ю.н.,

доцент кафедри податкового права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Бровко М.Д., студент IV курсу факультету прокуратури

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Концур Є.О., студентка IV курсу факультету прокуратури

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена дослідженню особливостей справляння місцевих податків в умовах воєнного стану. Наголошується, що в сучасних умовах, місцеві податки та збори відіграють важливу роль у формуванні доходів місцевих бюджетів.

У статті надається огляд аналізу таких надходжень до місцевих бюджетів, як: податок на майно, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір, зокрема, під час дослідження розкриваються складові податку на майно. Авторами зазначається, що складовою надходжень до місцевих бюджетів з найбільшою питомою вагою за 2018–2022 роки є (1) податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки із складових плати на майно – 8,51%; (2) плата за землю – 36,65%; та (3) єдиний податок – 54,81%.

Особливу увагу приділено військовому стану та чисельним змінам податкового законодавства. Проводиться дослідження щодо правового режиму справляння місцевих податків, а саме – плати за землю, як складової податку на майно, в період воєнного стану.

Проведено комплексний аналіз внесених змін до Податкового кодексу України, зокрема щодо пункту 283.1 статті 283 та підпункту 69.14 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX. Автори звертають увагу на помилково побудовані норми, такі що запровадили пільги по платі за землю для земельних ділянок, на яких розташовані військові інженерно-технічні та/або фортифікаційні споруди, що фактично є державною таємницею в особливий період, яким є режим воєнного стану.

В статті підкреслюється комплексний характер цього питання та необхідність збалансованого підходу законодавця до його вирішення, наприклад, зобов'язати контролюючий орган надавати платникам, які цього потребують, безоплатні консультації та допуск до певної та необхідної інформації (з обмеженим доступом).

Ключові слова: податки, місцеві податки та збори, плата на землю, Україні, воєнний стан, пільги, елементи правового механізму.

The article is devoted to the study of the peculiarities of local taxes collection under martial law. It is emphasized that in modern conditions, local taxes and fees play an important role in the formation of local budget revenues.

The article provides an overview of the analysis of such revenues to local budgets as property tax, single tax, parking fee and tourist tax, in particular, the study reveals the components of property tax. The authors note that the component of local budget revenues with the largest share in 2018–2022 is (1) tax on real estate other than land from the components of property tax – 8.51%; (2) land payment – 36.65%; and (3) single tax – 54.81%.

Special attention is paid to martial law and numerous changes in tax legislation. A study is being conducted on the legal regime for the collection of local taxes, namely, land tax as a component of property tax, during martial law.

A comprehensive analysis of the amendments made to the Tax Code of Ukraine, in particular, Article 283.1 of the Tax Code and subparagraph 69.14 of paragraph 69 of subsection 10 of Section XX, is carried out. The authors draw attention to the erroneously constructed norms that introduced land payment privileges for land plots on which military engineering and/or fortification structures are located, which are actually state secrets during a special period, such as martial law.

The article emphasizes the complex nature of this issue and the need for a balanced approach of the legislator to address it, for example, to oblige the controlling authority to provide taxpayers who need it with free consultations and access to certain and necessary information (with restricted access).

Key words: taxes, local taxes and duties, land fees, Ukraine, martial law, benefits, elements of the legal mechanism.

Постановка проблеми. Від 24 лютого 2022 року в Україні запроваджено режим воєнного стану, що введений Указом Президента України. Внаслідок чого відбулися суттєві зміни в українському законодавстві, зокрема в податковому, якими внесено чисельні зміни процедури справляння податків та зборів.

Так, відповідно до змін, які було внесено до Податкового кодексу України, після початку повномасштабної війни було запроваджено нові пільги до багатьох податків, в тому числі і по платі за землю. З огляду на це, вважаємо за необхідне проаналізувати зміни в правовому механізмі податків і визначити чи є ці елементи можливими до застосування всіма платниками.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження питання плати за землю та запровадженню пільг щодо такої плати здійснювали Криницький І. С., Кучерявенко М. П., Шульга Т. М. та інші.

Метою статті є узагальнення особливостей справляння місцевих податків та зборів в умовах військового стану, а також аналіз прогалин в податковому законодавстві з метою удосконалення системи місцевого оподаткування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статті 10, статті 265 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) [1], до складу місцевих податків та зборів належать два місцеві податки та два місцеві збори, такі як:

- Податок на майно, який складається з: (1) податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; (2) транспортний податок; (3) плату за землю.
- Єдиний податок.
- Збір за місця для паркування транспортних засобів.
- Туристичний збір.

Місцеві податки та збори на сьогоднішній день є вагомим джерелом доходів для формування місцевих бюджетів в Україні. Функціонування системи місцевого оподаткування та ефективне справляння податків стають важливими складовими для захисту інтересів громадян на рівні територіальних громад і є необхідною передумовою для соціально-економічного розвитку регіонів.

Показники структури надходжень місцевих податків та зборів до місцевих бюджетів за 2018–2022 роки наведено в Таблиці 1. З наведеної таблиці видно, що питома вага податку на нерухоме майно, відмінного від земельної

ділянки, становить 8,51% від надходжень місцевих податків та зборів до місцевих бюджетів; питома вага плати за землю складає 36,65%; єдиний податок – 54,81%; транспортного податку, збору за місця для паркування транспортних засобів та туристичного збору – по 0,01% кожного.

Питома вага з усіх місцевих податків та зборів у великому співвідношенні припадає на плату за землю, що кожного року забезпечує близько третини надходжень місцевих бюджетів.

Плату за землю, як обов'язковий платіж, було запроваджено ще в 1992 році, як земельне оподаткування в Україні. До 2015 року плата за землю в Україні була частиною загальнодержавних податків. Проте, з 1 січня 2015 року вона включена до складу податку на майно та відноситься до місцевих податків, відповідно до підпункту 14.1.147 пункту 14.1 статті 14, підпункту 265.1.3 пункту 265.1 статті 265 ПКУ [1].

Варто зазначити, що виходячи з визначення плати за землю, наведеного вищезазначених статтях ПКУ, вона складається з двох видів платежів:

1. Земельний податок, який сплачують власники земельних ділянок і земельних часток (паїв), а також постійні землекористувачі;

2. Орендна плата за земельні ділянки комунальної та державної власності, платником якої є орендар який користується відповідною ділянкою.

Оподаткування є ключовим інструментом за допомогою якого держави фінансують свої функції та програми. За рахунок платежів, що складають податкову систему забезпечується зростання економіки та соціальний розвиток.

В Україні плата за землю є одним з джерел доходів місцевих бюджетів, а також це третє за обсягом джерело надходжень доходів після податку на доходи фізичних осіб та єдиного податку. І саме тому його роль не може бути недооцінена. Згідно пункту 10.3 статті 10 ПКУ компетенція щодо встановлення ставок плати за землю належить сільським, селищним та міським радам в межах їх повноважень [1].

З теоретичної точки зору, плата за землю відіграє роль не лише у забезпеченні фінансової стійкості місцевих бюджетів, але й у регулюванні використання земельних ресурсів. В мирний час вона має потенціал стимулювати раціональне використання земель, сприяти збереженню природних ресурсів та заохочувати інвестиції в найрізноманітніші сектори економіки.

Наразі, в Україні діє правовий режим воєнного стану, що був введений Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 року [7], затвердженого Законом України № 2102-IX від 24.02.2022 [8]. Внаслідок цього досить суттєвих змін зазнало як національне законодавство в цілому, так і ПКУ. В тому числі і в питанні плати за землю.

З початку повномасштабної війни в Україні відбулося 44 редакції змін до ПКУ. Проаналізувавши підстави редакцій, що викладені в Законах України, можна виокремити, що в 4 з 44 редакцій зміни стосувалися в певній мірі плати за землю.

Внесення змін до ПКУ відбувалося в декілька етапів:

– Редакція від 17.03.2022 року, підставою якої був Закон України № 2120-IX [9].

– Редакції від 01.05.2022 року та 01.07.2022 року, підставою яких був Закон України № 1914-IX [10].

– Редакція від 06.05.2023 року, підставою якої був Закон України № 3050-IX [11].

Варто звернути увагу на першу і останню із зазначених редакцій, внаслідок яких ПКУ було доповнено підпунктом 69.14 пункту 69 підрозділу 10 Розділу XX та здійснено його редакцію, відповідно.

В редакції ПКУ від 17.03.2022 року на підставі Закону України № 2120-IX [9] підпункт 69.14 пункту 69 підрозділу 10 Розділу XX ПКУ в абзаці першому містив таке положення: «Тимчасово, на період з 1 березня 2022 року по 31 грудня року, наступного за роком, у якому припинено або скасовано воєнний, надзвичайний стан, не нараховується та не сплачується плата за землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності) за земельні ділянки (земельні частки (паї), що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, та перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди, фізичних або юридичних осіб, а також за земельні ділянки (земельні частки (паї), визначені обласними військовими адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди» [9]. Законодавець зробив повністю логічне та правильне внесення змін до положень пункту 69 підрозділу 10 Розділу XX ПКУ, оскільки зазначена конструкція у вигляді «а також за земельні ділянки (земельні частки (паї), визначені обласними військовими адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди» [9] має певні запитання.

Остання редакція, що стосувалась цього ж пункту відбулася 06.05.2023 року на підставі Закону України № 3050-IX, де підпункт 69.14 пункту 69 підрозділу 10 Розділу XX ПКУ викладено та розширено його зміст в абзацах 1–2 підпункту 69.14 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX ПКУ, в яких зазначається: «За період з 1 січня 2022 року до 31 грудня 2022 року не нараховується та не сплачується плата за землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності) за земельні ділянки (земельні частки (паї), що розташовані на територіях активних бойових дій або на тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях України, та перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умо-

Таблиця 1

Надходження місцевих податків та зборів до місцевих бюджетів за 2018–2022 роки, млрд. грн.

Назва доходів		2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Σ	Питома вага, %
Податок на майно	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	4,6	4,9	5,8	7,8	7,1	≈30,2	8,51
	Транспортний податок	не більше 0,01 за кожен рік					<0,05	0,01
	Плата за землю	27,3	32,8	31,5	36,3	29,6	≈130,2	36,65
Єдиний податок		28,1	35,2	38,0	46,2	47,2	≈194,7	54,81
Збір за місця для паркування транспортних засобів		не більше 0,01 за кожен рік					<0,05	0,01
Туристичний збір		не більше 0,01 за кожен рік					<0,05	0,01

Джерело: складено авторами на основі Довідок Міністерства фінансів України щодо виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів за 2018–2022 роки [2–6].

вах оренди, фізичних осіб, та за період з 1 березня 2022 року до 31 грудня 2022 року – в частині земельних ділянок, що перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди, юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців. Починаючи з 1 січня 2023 року, за земельні ділянки (земельні частки (паї), що розташовані на територіях активних бойових дій або на тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях України, які включені до Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, плата за землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності) не нараховується та не сплачується за період з першого числа місяця, в якому було визначено щодо відповідних територій дату початку активних бойових дій або тимчасової окупації, до останнього числа місяця, в якому було завершено активні бойові дії або тимчасова окупація на відповідній території» [1; 11].

Здавалося б законодавець уникнув незрозумілих та спірних питань щодо територій зазначених вибухонебезпечними предметами на яких розміщено фортифікаційні споруди, але ж ні – внаслідок цього Закону України, на підставі якого було зроблено останню редакцію, змінено Закон України «Про охорону земель». Зокрема, в частину 1 статті 51 Закону було доповнено абзацами 4 та 5 з аналогічним змістом, де зазначено «земельні ділянки, забруднені хімічними речовинами внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану» та «земельні ділянки, на яких розташовані військові інженерно-технічні та/або фортифікаційні споруди» відповідно [12].

Законом України № 3050-ІХ від 11 квітня 2023 року також внесено зміни до підпункту 283.1.2 пункту 283.1 статті 283 ПКУ. Тож, тепер податок за земельні ділянки, що перебувають у консервації, або землі сільськогосподарських угідь, які перебувають у стадії сільськогосподарського освоєння» не сплачується [1; 11].

Фактично, законодавець формально позбувшись певної норми, щодо конструкції «земельні ділянки, на яких розташовані військові інженерно-технічні та/або фортифікаційні споруди», повертає її з тією ж сутністю, але по іншому вираженій формі та в іншій частині Податкового кодексу України.

Так, наразі, від плати за землю, у межах граничних норм для кожного виду використання земельної ділянки, звільнюються такі категорії осіб:

1. Особи з інвалідністю першої і другої групи.
2. Фізичні особи, які виховують трьох і більше дітей.
3. Пенсіонери (за віком).
4. Ветерани війни.
5. Фізичні особи, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Крім цього, звільнення від сплати плати за землю набувають і особи, які мають: (1) законсервовані земельні ділянки; (2) земельної ділянки що розташовані на територіях активних бойових дій або на тимчасово окупованих Російською Федерацією територіях України; та інші (зокрема, визначені ст. 283 ПКУ).

Можливість практичного використання податкових пільг щодо земельних ділянок, розташованих на територіях активних бойових дій, не викликає сумнівів. У той же час практичне застосування законсервованих земельних ділянок породжує певні сумніви щодо можливості використання пільг (підтвердження документального підтвердження права на пільги). Зараз, в умовах воєнного стану та активної фази бойових дій, на лінії зіткнення розташована велика кількість земельних ділянок тієї чи іншої форми власності. Проблемаю податкового законодавства є використання категорій, зміст яких не відображений в в нормах, формуючих з одного боку склад правовідносин, а з іншого критерій категорій які використовуються у податковому законодавстві. Так,

в підпункті 14.1.74 пункту 14.1 статті 14 ПКУ земельна ділянка містить визначення «земельна ділянка – частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, цільовим (господарським) призначенням та з визначеними щодо неї правами», крім цього в підпункті 14.1.76, підпункті 14.1.78 пункту 14.1 статті 14 ПКУ надається визначення земель сільськогосподарського призначення та земель житлової та громадянської забудови [1]. У змінених правових конструкція є незрозумілим що з себе представляють «земельні ділянки, на яких розташовані військові інженерно-технічні та/або фортифікаційні споруди» [8; 12]. Відповіді на це питання в ПКУ не міститься.

В умовах військового стану платники які знаходяться в скрутному становищі не мають можливості своєчасно отримати інформацію про можливість віднесення їх до пільговиків. Саме тому, на наш погляд, є необхідним закріплення обов'язку контролюючого органу доведення до відома таких платників можливості використання права на пільгу. До того, ані Податковий кодекс України, ані інші Закони України, ані різні нормативно-правові акти не містять єдиного визначення «військова інженерно-технічна споруда» та/або «фортифікаційна споруда».

З аналізу низки нормативно правових актів найбільш чітко розкривається тлумачення в таких визначеннях «Інженерно-технічні споруди – інженерні споруди, які створюються та використовуються збройними силами з метою забезпечення потреб військових безпосередньо на полі бою, або в тилу» та «Фортифікаційні споруди – це інженерні споруди, які забезпечують виконання тієї, або іншої бойової задачі під вогнем противника та забезпечують захист своїх сил та засобів від засобів ураження противника» [13]. При цьому до того чи іншого виду відносяться: окопи, траншеї, ходи сполучення, землянки, бліндажі, відкриті та перекриті щілини, тимчасові бетонні/залізобетонні конструкції, блокпости, укриття для техніки, командно-спостережні пункти, пункти управління, тощо... Цьому переліку немає кінця, а що найголовніше – він немає нормативно-правового закріплення. А так як, немає уніфікованого закріплення в законодавстві, то ми не можемо говорити про публічність такої податкової пільги.

До того ж, Зводом відомостей, що становлять державну таємницю, затвердженого Наказом Центрального управління Служби безпеки України від 23 грудня 2020 року № 383 [14], встановлено, зокрема, що відомості про будівництво та розміщення системи охорони, оборони або фортифікаційних споруд в особливий період (на воєнний час) становлять державну таємницю.

Логічним є те що спорудження інженерно-технічних або фортифікаційних споруд здійснюється за критерієм необхідності та не має етапів погодження. Адже, в умовах сьогодення важко уявити військових, які б «бігали за отриманням письмового документу на дозвіл» заради спорудження окопів або ж блокпосту, що було б нісенітницею враховуючи їх дії на захист України.

Варто уточнити, що побудова таких споруд може відбуватися не лише в зоні активних бойових дій. Так, спорудження різного типу можуть залишитися після звільнення територій (наприклад, як це відбулося після звільнення частини Харківської області восени 2022 року), а також на відстані від лінії фронту.

Але, у разі побудування певних споруд перед власником чи користувачем постають доволі серйозні проблеми щодо сплати податку за ці землі. Так, необхідно пройти повністю процедуру консервації земельної ділянки, а для цього необхідно аби визнали що на такій земельній ділянці розташовані військові інженерно-технічні та/або фортифікаційні споруди. Однак, це не можливо, оскільки об'єкти є військовою таємницею.

В такому разі, обов'язок контролюючого органу полягає в забезпеченні можливості платникам податків отримувати безоплатні консультації щодо отримання інформації

ції з обмеженим доступом, що становить важливий аспект забезпечення їхніх прав та збереження нормального функціонування системи оподаткування.

Тому, постає нагальне питання як діяти більшості платників податків, коли немає можливості застосувати норму підпункту 283.1.2 пункту 283.1 статті 283 ПКУ в правовий режим воєнного часу.

Висновок. Таким чином, можна відзначити, що проблема справляння плати за землю, у світлі положень підпункту 283.1.2 пункту 283.1 статті 283 Податкового кодексу України, не є новою та існує вже більше року. Хоча український законодавець і здійснює

значну кількість спроб змінити запроваджені раніше нововведення, проте його дії не є ідеальними. Фактично, кажучи про редакцію підпункту 283.1.2 пункту 283.1 статті 283 та підпункту 69.14 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу України, законодавець лише формально вирішив проблемне питання.

Україна зараз знаходиться в стані війни за свою незалежність. Такі проблеми, про які йдеться у статті, не є поодинокими і саме тому, вкрай важливо, здійснювати саме ефективні та практично працюючі зміни в законодавстві, можливі для застосування платником.

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: станом на 3 верес. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 26.09.2023).
2. Щодо виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів за 2018 рік: Довідка Міністерства фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/849_1168306918-ilovepdf-compressed.pdf (дата звернення: 07.10.2023).
3. Щодо виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів за 2019 рік: Довідка Міністерства фінансів України. URL: Щодо виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів за 2018 рік: Довідка Міністерства фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/849_1168306918-ilovepdf-compressed.pdf (дата звернення: 07.10.2023).
4. Щодо виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів за 2020 рік: Довідка Міністерства фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Довідка_на_сайт_за_2020_рік.pdf (дата звернення: 07.10.2023).
5. Щодо виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів за 2021 рік: Довідка Міністерства фінансів України. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/Довідка_на_сайт_за_січень-грудень_2021_року\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/Довідка_на_сайт_за_січень-грудень_2021_року(1).pdf) (дата звернення: 07.10.2023).
6. Щодо виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів за 2022 рік: Довідка Міністерства фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Довідка_оновлена_на_сайт_за_2022_рік.pdf (дата звернення: 07.10.2023).
7. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022: станом на 17 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 26.09.2023).
8. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон України від 24.02.2022 р. № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text> (дата звернення: 26.09.2023).
9. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 26.09.2023).
10. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень: Закон України від 30.11.2021 р. № 1914-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text> (дата звернення: 26.09.2023).
11. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо звільнення від сплати екологічного податку, плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за знищене чи пошкоджене нерухоме майно: Закон України від 11.04.2023 р. № 3050-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3050-20#Text> (дата звернення: 26.09.2023).
12. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003р. № 962-IV : станом на 18 трав. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>
13. Організація виконання завдань інженерного забезпечення бою (дій). URL: http://nulau.edu.ua/materials/files/caf_v1/0170/01.pdf (дата звернення: 26.09.2023).
14. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю: Наказ Служби безпеки України від 23.12.2020 р. № 383: станом на 18 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-21#Text> (дата звернення: 26.09.2023).